

Elena IANCU

Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, România

ASPECTE LITERARE REFLECTATE ÎN REVISTA „ROMÂNIA LIBERĂ” (IANUARIE-AUGUST 1977)

Pe data de 14 ianuarie 1977, vineri, în „România liberă”, Anul XXXV, 1977, seria a IV-a, nr. 10 022, Organ al Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste, Dan Zamfirescu recenzează volumul semnat de Adrian Păunescu, *Pământul deocamdată*, afirmând că „cine parcurge succesiv” operele autorului, de la *Ultrasentimente*, din 1965, până în „prezent”, „va înțelege cât de hotărâtoare este, în «alchimia» de totdeauna a geniului, acel suprem imponderabil ce se cheamă «Epoca», puterea creatorului de a se face substanța revelatoare a sufletului unui timp, de a fi vocea poetică prin care se rostește un moment istoric, un univers moral și un ideal social politic”.

În numărul 10 035, de sâmbătă, cu ocazia împlinirii a 125 de ani de la naștere, Marin Bucur scrie articolul *Caragiale, contemporanul nostru*, interpretarea operei autorului mergând în direcția indicată [și] de următoarea secvență: „Realitatea estetică a operei sale [a lui Caragiale – n.n.] era efectul transferului artistic și al procesului de substanțializare a realității sociale, politice și sociale a vremii sale”. Marți, 1 februarie, în „România liberă”, nr. 10 037, În cadrul rubricii „Vitrina cărții”, Mihail Petroveanu prezintă volumul de versuri al lui Mircea Dinescu, *Proprietarul de poduri*. Autorului articolului îi pare că Dinescu, păstrându-și „mândria pentru sorgintea țărănească, văzută ca un gir al existenței depline”, are parte de „rezultate îndoielnice”, apreciind că „trăirea” este „inautentică” și sperând ca formula încercată până „acum” să rămână „un pod”, „o fază de tranziție în evoluția unui poet cu perspective deosebite”. Iată câteva versuri, ce par a contrazice aprecierea recenzentului: „Hei, secerați genunchii iernii să nască numai vineți fulgi / un dans de gropi se-ncinge-n ceruri de parcă m-ar chema la nuntă, formați un trandafir să are, tăiați-i unghiile lungi / și-mbălsămați privighetoarea, căci, vai, privighetoarea cântă”.

Tia Șerbănescu analizează cartea Anei Blandiana, *Eu scriu, tu scrii, el, ea scrie*. Anumite opere pe care le semnează auroarea trimit la înclinația de a descoperi dacă „misterul” creației poate fi explicat și prin apel la „viața” creatorului. În același sens, Șerbănescu precizează că „ritmul producției lirice

a poetei s-a modificat în ultimii ani, de ce, de pildă, de intervențiile sale publicistice”, ce încearcă „să surprindă întotdeauna «cazul», procesul artei sau artistului de-a lungul eternei sale înfățișări publice”.

În numărul 10 038 din 2 februarie, În articolul *Afirmarea unor înalte valori morale*, Valeriu Râpeanu abordează ultimele romane ale lui D.R. Popescu, *Vânătoare regală*, *Împăratul norilor* și *Ploile de dincolo de vreme*, despre care afirmă că, „în ciuda unei formule literare faulkneriene și a unei expresii stilistice ce devine câteodată stufoasă, sunt romane înscrise într-o tradiție românească prin sensul lor moral. [...] Afirmarea acestor valori constituie structura cărților lui Dumitru Radu Popescu, care, prin semnificațiile lor, reprezintă una dintre cotele cele mai înalte ale prozei noastre din ultima vreme”.

Tia Șerbănescu, pe data de 5 februarie, în numărul 10 041, menționează că piesa lui Horia Lovinescu, *Ultima cursă*, după o sută de reprezentații la Teatrul „Nottara”, a fost și ecranizată, vizând „o zonă de interes general”, și anume, „performanța în viață”, „autodepășirea lucidă a momentelor de stagnare și de uzură”.

În numărul 10 083 al „României libere”, de sâmbătă, 26 martie, Radu Popescu recenzează piesa lui Horia Lovinescu, *Patimă fără sfârșit*, amintind de anterioarele, *Petru Rareș* și *Moartea unui artist*. Această dramă istorică îi pare una „solidă, bine desfășurată și împletind cu multă autenticitate firul poveștii fictive, individuale, cu marele șuvoi al istoriei patriei”. În plus, consideră că montarea, în regia lui George Rafael, cu Mircea Albulescu în rolul bătrânului Mailat, putea fi „mai substanțială”.

Pe data de 6 aprilie, în numărul 10 092, Radu Popescu prezintă reprezentarea scenică a dramei lui Marin Sorescu, *Răceala*, la Teatrul Bulandra, în regia lui Dan Micu, notând: „bună marfă e *Răceala* [...] spectacolul, fruct credincios al acesteia, nu are mai puține merite”.

În cadrul „Cronicii teatrale”, nr. 10 095, Radu Popescu analizează dramatizarea operei lui Liviu Rebreanu, *Răscoala*, realizată de Valeriu Sîrbu, apreciind: „amploarea universului social, densitatea atmosferei și subtilitatea analizei, mulțimea și variația situațiilor, ca și a tipurilor umane, care fac măreția romanului lui Rebreanu”, dar nu numai.

În „România liberă”, nr. 14 aprilie, nr. 10 099, Ion Dodu Bălan, în articolul *Cu gândul acasă....*, abordează romanul de călătorie semnat de Mircea Zăciu, *Teritorii*. Se pare că Zăciu „vede lumea Occidentului în care călătorește cu ochii lucizi ai unui om din România socialistă. [...] Cunoscând

bine un Occident al societății de consum, al crizelor și contradicțiilor de neîmpăcat, autorul îi admiră cultura și civilizația tradiționalistă, dar [...] este dezgustat de golul sufletesc [...], de ifosele lui pedante, ca de propria-i singurătate”.

Pe data de 25 aprilie, în numărul 10 108, Iorgu Iordan scrie despre *Limba noastră*, accentuând importanța „vorbirii populare [„sermo rusticus”, alături de „sermo vulgaris”] în ceea ce privește înțelegerea idiomurilor din varii regiuni ale țării, spre deosebire de ceea ce se întâmplă, la nivel lingvistic, în alte țări, precum Franța sau Italia. Astfel, afirmă că acest aspect, „această unitate, care se oglindește și în spiritul de solidaritate națională, mult mai dezvoltat la noi, este [...] opera țărânimii, clasă unică, foarte mult timp, a poporului nostru”.

În numărul 10 109 din 26 aprilie, în cadrul rubricii „Vitrina cărții”, Pop Simion prezintă antologia îngrijită de Ion Moantă, *Nunta la români*, apărută sub tiparul editurii Minerva, cu o prefață semnată de Mihai Beniuc. Tia Șerbănescu analizează succint volumul de versuri al lui Petre Ghelmez, *Evenimente*, în care cele mai multe poeme conturează „portretul omului modern”. Ion Drăgănoiu recenzează cartea de poezii a lui Dorin Tudoran, *Uneori, plutirea*, făcând o scurtă radiografiere a sferei lirice „contemporane” și notând despre un parcurs ce pornește: „de la proteismul ideatic, dublat de o continuă tentație a paradoxalului, care definește poezia lui Nichita Stănescu, la telurismul arhaic al lui Ion Gheorghe, de la incandescența intelectuală a versului lui M. Ivănescu la sclipirile rapid ironice ale lui Marin Sorescu, de la strălucirile glaciale din poemele lui Mihai Ursachi la infinita delicatețe crepusculară a poemelor șoptite de Dan Laurențiu, de la surâsul lucid al lui Nicolae Prelipeanu la teribilismul lui Mircea Dinescu – iată doar câteva dintre fațetele vii ale poliedrului liric pe care-l avem în rotire în fața ochilor. Dorin Tudoran îi mai adaugă una, a tandreței adolescente”.

Pe data de 16 mai, în numărul 10 126, Radu Popescu analizează montarea piesei lui Dumitru Radu Popescu, *Două ore de pace* la Teatrul Mic, părăndu-i-se originală ideea de „a evoca războiul în clipa lui de «pace»”, „în răstimpul unui armistițiu, consimțit”, „pentru ridicarea răniților și îngroparea morților ambelor părți”. Confruntarea dintre români și otomani „a funcționat pentru crearea conflictului dramatic”, la nivel textual, spectacolul Soranei Coroamă fiind, însă apreciat ca „foarte teatral”.

Tia Șerbănescu, pe data de 24 mai, în numărul 10133, reproduce dialogul purtat cu Nichita Stănescu despre *Rostul scriitorului contemporan*.

Anunțând apariția a două cărți pe care le semnează, *Epica magna* și *Cărțile sibiline*, poetul afirmă că: „scriitorul de vocație este un element activ social. [...] Este datoria scriitorului să intervină la ridicarea culturii, [...] să lărgască, prin intermediul cuvântului, înțelegerea către alte posibile manifestări ale inteligenței creative umane”.

Pe data de 29 iunie, în numărul 10 164, Ion Drăgănoiu semnează articolul *Lirica universului matern*, analizând volumul de poezii al Victoriei Dragu, *Amnios*, acesta fiind compus din două secțiuni „Ctitorie” și „Carte de învățătură pentru fiul meu Andrei”. Despre carte, recenzentul notează că „este străbătută de acea nostalgie bucolică pe care o remarcă G. Călinescu la Fundoianu, împreună cu un panteism olfactiv și tactil, îmbătare de exaltații vitale”. Ion Murgeanu scrie despre *Un poet tânăr*, Laurențiu Cârstea, ziarist la „Scânteia tineretului”, recomandându-i lui Laurențiu Ulici să-l abordeze și punctând că: „prea multă plictiseală în domeniul criticii celei mai bune [...] îl inhibă și pe cititor”.

În numărul 10 168 din 4 iulie, Radu Popescu scrie despre montarea pe scena Teatrului „Nottara” a piesei lui Mircea Ștefănescu, *Micul infern*. Menționând că dramaturgia „originală” din „ultima stagiune” a răspuns „și încă din plin, și nu numai cu entuziasm, ci și cu inspirație marilor apeluri patriotice ale anului”, cronicarul teatral compară comedia lui Ștefănescu cu *Marele Infern*, al lui Anton Holban, din *Oameni feluriți*, concluzionând că prima este, neîndoielnic, „cam idilică”. În plus, punctează faptul că dramaturgul: „descoperă, în și prin eroii săi, valoarea socială a căsătoriei”. Spectacolul realizat de Mihai Berechet i s-a părut „deosebit”.

În articolul intitulat *Literatura și modelul uman al epocii noastre*, din numărul 10 169 din data de 5 iulie, Voicu Bugariu evocă cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu, de altfel, sugestivă pentru mesajul pe care, la rândul său, îl transmite în coloanele pe care le semnează: „... oamenii de litere, ca fii ai poporului lor, trebuie să exprime [...] măreția epocii în care trăiesc, să înțeleagă și să înfățișeze complexitatea fenomenelor sociale, lupta pentru eliminarea vechiului, pentru afirmarea noului în toate domeniile de activitate [...], dorim o literatură care să contribuie activ la făurirea omului nou, la conturarea modelului uman al orânduirii comuniste”.

În numărul 10 170 al „României libere” din data de 6 iulie, Zaharia Sîngeorzan abordează *Critica literară și promovarea exigentă a valorilor*, notând că „fixarea unei ierarhii de valori este o îndatorire morală și socială esențială a criticii contemporane”. *Dicționarul de idei literare* al lui Adrian

Marino „nu înlocuiește golul care se resimte în acest domeniu atât de puțin explorat”, căci „ne lipsește o istorie a esteticii marxiste românești”.

Vineri, 8 iulie, în numărul 10 172, Ion Țugui apreciază volumul de versuri al lui Radu Cârnci, *Nobila stirpe*, ca fiind alcătuit din *Cântece pentru țară*. În articolul *Dialog cu adolescenții*, Ion Lotreanu, abordând „tableta” lui Mircea Sîntimbreanu, *Viitorule, când te-ai născut?*, notează că: „principiile care stau la baza procesului educativ sunt formulate cu exactitate și susținute cu energie”, cartea adresându-se „tinerilor de... vârste diferite, de la 15 la 80 de ani”.

În articolul *O tradiție a gândirii critice românești: critica criticii*, din numărul 10 173 de sâmbătă, Boris Buzilă reproduce dialogul purtat cu Al. Dima, autorul „recentului” volum *Tradițiile creatoare ale criticii noastre*. Accentuând raționalismul criticii românești, Al. Dima punctează că acest domeniu „trebuie să slujească exclusiv cauza creării unei literaturi majore sub raport ideatic și artistic, și că literatura așa are finalitățile sale, pe care le-am acceptat prin consens și care nu sunt numai estetice, ele integrându-se organic structurii generale a societății, cerințelor educative ale acesteia”.

În „România liberă”, nr. 10 180, din 18 iulie, Dan Mutașcu recenzează volumul de critică al lui Nicolae Balotă, *Arte poetice ale secolului XX*, despre care concluzionează că „este o carte de referință, cu virtuți greu, dacă nu imposibil de tăgăduit, compusă după reguli fixe și degajând emoție socială, educând”. Ion Dodu Bălan scrie despre *Răspunderea noastră comună*, afirmând despre critica marxistă că: „trebuie să se constituie permanent într-o dezbatere deschisă despre om, despre problemele mari ale existenței, care se înscriu, uneori, luminos, alteori, tragic în biografia omului concret, în carne și oase, determinat social și istoric. Amintesc această necesitate cu sentimentul că adesea este neglijată. [...] Să lăsăm viitorului, cu eforturile și răspunderea comună a criticilor și creatorilor, imaginea reală a prezentului socialist în care ne integrăm cu toată ființa noastră”.

În numărul 10 181 din data de 19 iulie, referindu-se la „etica criticii”, Dan Zamfirescu pledează pentru *Deplină angajare*, spre a putea conferi „criticii contemporane acel ethos muncitoresc ce înseamnă, de fapt, un înalt spirit de răspundere”.

Pe data de 27 iulie a „României libere”, nr. 10 188, Aurel Martin prezintă cartea de călătorie al lui Mircea Malița, *Zidul și iedera*, considerând-o „fermecătoare, incitantă ca scriitură, repropunându-ne un autor pentru care «aurul cenușiu» rămâne cel mai prețios capital”. În articolul *Nostalgia*

obârșiiilor, Boris Buzilă analizează „cronica” de itinerarii a Ioanei Postelnicu, *Roată gândului, roată pământului*.

În numărul 10 189 din 28 iulie, Dan Zamfirescu recenzează volumul al II-lea din *Incognito* al lui Eugen Barbu, notând că: „în ciuda unor lungimi și a unor inegalități ce se simt, se rânduiește alături de *Groapa* și *Principele* printre creațiile trainice [...] și printre cărțile viabile ale literaturii noastre”.

Scriind despre *Exigențe ale criticii dramatice*, în numărul 10 206, de miercuri, Radu Popescu precizează dublul obiectiv al acesteia, respectiv creația literară, dramatică, și creația artistică „sui-generis: spectacolul teatral”, ce se contopesc „într-o unitate organică”. În cadrul articolului, cronicarul atrage atenția asupra faptului că dramaturgia a fost ignorată de către critica literară, ceea ce a produs „o destabilizare a valorilor, care a devenit, uneori, dezordine: concepții autonomist-estetice ale spectacolului, infiltrații de ermetism, violență, erotism, ochind spre pornografie – fenomene izolate, desigur, dar care s-ar fi putut înmulți în modul cel mai nesănătos și neplăcut cu putință, fenomene care au fost posibile numai pe urma devalorizării dramaturgiei, a marilor valori și forțe educative ale acesteia”. Astfel, încearcă o reasezare, o restructurare și în rândul artei teatrale la nivelul societății „contemporane”.

BIBLIOGRAFIE:

„România liberă”, Anul XXXV, 1977, seria a IV-a, nr. 10 022-10 206, Organ al Consiliului Național al Frontului Democrației și Unității Socialiste, [cotidian, format tipografic A 2; 4/6 pagini; nu se precizează componența redacției].

LITERARY ASPECTS REFLECTED IN "ROMÂNIA LIBERĂ" JOURNAL (JANUARY-AUGUST 1977)

Abstract: The aim of this work is to synthesize some major aspects regarding the interference of the political sphere against the aesthetic one. of literature, during the period of communism in the Romanian cultural space, and not only, as demonstrated by the periodicals of the time. The "ideals of the age", set, however, were intended to influence the perception of the receiving mass, for indoctrination in the period addressed.

Keywords: *literature, communism, periodical, indoctrination, influence.*